

משפט פלילי - אופיו ומהותו

הדין הפלילי בישראל מבוסס על המשפט האנגלי ועם הזמן נוספו לו עדכונים, שינויים והבהרות. הדין הפלילי מסדיר את היחסים בין אדם לחברו ובין אדם למדינה. עו"ד אסף דוק מסביר מהו המשפט הפלילי, מה תפקיד המדינה בדין הפלילי, ירחיב על ההגדרות הקשורות להליך הפלילי וההשלכות של כל אחד מהשלבים הכלולים בו.

רקע על המשפט הפלילי בישראל

המשפט הפלילי עוסק בהסדרת חיי החברה, באמצעות הגדרת התנהגויות המוגדרות כפליליות. מי שמפר כללים אלה עלול לעמוד לדין ולספוג עונשים שונים כקנסות ועונשי מאסר. האחריות על אכיפת המשפט הפלילי היא המדינה, שמבצעת זאת באמצעות התביעה הכללית, גם אם הנפגע הוא אדם פרטי. כלומר בפועל המשפט הפלילי דואג להסדרת היחסים בחברה בין הפרטים השונים, אולם הוא מתנהל בין הפרט עצמו לבין המדינה כיישות.

על אף הנאמר לעיל, כדאי לדעת כי גם אדם פרטי יכול להגיש [קובלנה פלילית פרטית](#) ובה הוא מאשים אדם אחר באמצעות הגשת כתב אישום פרטי. אפשר להשתמש באפשרות זו רק על רשימה סגורה של עבירות המפורטת בחוק.

ההתנהגות הפלילית מעוגנת בחוק העונשין וכוללת שורת התנהגויות ומעשים פלילים אשר יכולים להשתנות ממדינה למדינה. ברוב המדינות עבירות רצח, גניבה ואונס הן עבירות פליליות, אולם כל מדינה קובעת בחוק העונשין איזה עבירות נוספות היא תופסת כעבירות פליליות. [חלק מהעבירות הפליליות בישראל הן:](#)

- עבירות אלימות כגון רצח, הריגה, תקיפה וחבלה.
- עבירות מין.
- עבירות רכוש כגון גניבה, שוד, פריצה ועוד.
- עבירות זיוף ועבירות מס.
- עבירות סמים, כולל החזקה, שימוש וסחר בסמים.
- עבירות תנועה, כגון נהיגה בשכרות.
- עבירות נוספות - לשון הרע, שוחד, הימורים לא חוקיים, סרסרות, עבירות נשק ועוד.

החוק הפלילי בישראל התפתח מהחוק העות'מני ולאחר מכן מהחקיקה המנדטורית ומשום כך הוא מבוסס על עקרונות המשפט הפלילי האנגלי. התיקונים שנעשו בחוק עם השנים לא נגעו לעקרונות המשפט הפלילי אלא להכללת עבירות שונות ולענישה בגינן. בשנת 1977 אישרה ועדת חקירה, חוק ומשפט של הכנסת את "פקודת החוק הפלילי החדש (חוק העונשין, התשל"ז-1977)", המהווה נוסח חדש ומשולב לחוק העונשין. עם השנים גם בו נעשו שינויים ועדכונים והתחום מתפתח ומתעדכן כל העת.

המטרה של ההליך הפלילי היא לקבוע אם אכן העבירה שנעשתה עונה על ההגדרה של עבירה פלילית, כפי שזו מוגדרת בדין הפלילי בישראל. ההעמדה לדין מסתמכת כמעט תמיד על ההתנהגות עצמה ולא על הכוונה או על המחשבה שלא מגובה במעשה. נוסף על כך, החוק הישראלי מתיר להעמיד לדין רק את מי שכשיר לעמוד בדין ולא חולה אנוש, חולה נפש או קטינים.

ההליך הפלילי על ציר הזמן



מהם המרכיבים של ההליך הפלילי

להלן תיאור ההליך הפלילי, לפי השלבים שבהם הוא מתבצע:

לפני המשפט - מעצר, חקירה ושימוע (האדם = עצור וחשוד)

□ **עבירה פלילית** - כאמור חוק העונשין מגדיר איזה מבין העבירות הן [עבירות פליליות](#). ברגע שהתרחש אירוע פלילי עורכת המשטרה חקירה כדי לבדוק מי ביצע את העבירה. אפשר לגלות עבירה פלילית באמצעות מידע מודיעיני, באמצעות הגשת תלונה במשטרה ובדרכים נוספות.

□ **חקירה פלילית** - הגוף האחראי על הליך [החקירה הפלילית](#) הוא המשטרה ובסמכותה אמצעים רבים לקדם את החקירה: לעצור אנשים חשודים, לערוך חיפוש על גופם, בבתיים ובבתי עסק, ליטול טביעות אצבעות, לנהל מאגר זיהוי פלילי, לחקור עדים ועוד. באפשרותה גם להשתמש בכוח לשם ביצוע מעצר. עם זאת, כמובן שלכל נחקר יש זכויות שהראשונה היא עדכון הנחקר על זכויותיו, וזכותו לקבל ייעוץ משפטי מעורך דין עוד לפני החקירה. כדאי לדעת ששלילת זכויות אלה יכולה להיות עילה לביטול ההליך כולו ולהביא לזיכוי.

החקירה יכולה להוביל לסגירת התיק הפלילי או להמשך חקירה, ביצוע מעצרים, איסוף ראיות נוספות וגיבושן ובסופו של דבר מסירת חומר הראיות לתביעה המשטרתית או לפרקליטות, כדי להגיש כתב אישום.

מה ההבדל בין שני גופים אלה?

□ **התביעה המשטרית** - שייכת למשטרה, מייצגת את המדינה ומגישה כתבי אישום, אולם בדרך כלל רק בעבירות קלות הנידונות בבית משפט השלום.

□ **פרקליטות המדינה** - שייכת למשרד המשפטים ומגישה כתבי אישום מורכבים יותר. לרוב על עבירות חמורות הנידונות גם בבית משפט השלום וגם בבית המשפט המחוזי. הפרקליטות היא זו שמייצגת את המדינה בערעורים, גם לבית המשפט העליון.

□ **סגירת התיק** - יכול להיות שהחקירה תסתיים **בסגירת התיק הפלילי** וכדאי לדעת שעילת הסגירה היא היבט חשוב. גם אם תיק פלילי במשטרה נסגר, שמו של האדם מופיע ברישום המשטרתי, נתון שיכול למנוע ממנו לעסוק בעיסוקים מסוימים ולהגביל אותו בחייו בעתיד. חשוב לוודא כי התיק נמחק מסיבה של 'היעדר אשמה', מה שמאפשר מחיקה מכל רישום משטרתי. מומלץ להיעזר בשירותי עו"ד פלילי כדי למחוק את התיק כהלכה ואפשר לעשות זאת גם בדיעבד, לאחר שנים אחדות.

□ **מעצר** - במסגרת החקירה יכולה המשטרה **לעצור חשודים** לשם הגנה על הציבור מפניהם או לשם המשך החקירה. שוטר רשאי לעצור אדם רק ל-24 שעות והארכת מעצרו נתונה להחלטת בית המשפט. כדי לעצור אדם שטרם הוגש נגדו כתב אישום, יש להניח כי היה מעורב בעבירה ויש להתחשב בעילת המעצר, למשל צורכי חקירה, שמירה על ביטחון הציבור, שיבוש הליכי חקירה ועוד. רק בית המשפט השלום יכול לבצע **הארכת מעצר לפני הגשת כתב אישום** (מעצר ימים) ורק בערכאה זו אפשר להגיש ערר על כך. נוסף על כך, יכול בית המשפט להורות על שחרור בתנאים מגבילים כדי להבטיח שהחשוד יגיע להמשך חקירה: חתימה על ערבות צד שלישי או הפקדת כסף.

□ **מעצר עד תום ההליכים** - לאחר שתמה החקירה הפלילית, אפשר להגיש נגד החשוד כתב אישום ואם מעצרו לא הוארך, הוא ימתין בביתו עד למשפט. בדרך כלל אם הוחלט להגיש נגדו כתב אישום, הוא לא ישוחרר ויאריכו את מעצרו עד לתום ההליכים הפליליים נגדו. מעצר זה נמשך עד לסיום המשפט הפלילי או עד שחלפו תשעה חודשים. אם אלה חלפו וטרם הסתיים משפטו, רשאי בית המשפט העליון להורות על הארכת מעצר נוספת לחצי שנה. בניגוד להארכת המעצר הראשוני (מעצר ימים) שמתבצעת על ידי בית המשפט השלום, בקשה להארכת **מעצר עד תום ההליכים** מוגשת לבית המשפט שאליו יוגש כתב האישום. כדי שבית המשפט יאשר זאת, **על המקרה לענות על שני תנאים:**

✓ על המדינה להציג תשתית ראייתית שכנראה תתמוך בהרשעת החשוד. אם אין ראיות, יכול בית המשפט להורות על שחרורו ללא תנאי או בתנאים מגבילים.

✓ על המדינה להציג עילת מעצר, קרי שהחשוד עלול לסכן עדים או את ביטחון הציבור. יש בחוק סדר הדין הפלילי כמה עבירות שקובעות באופן אוטומטי את המשך המעצר, כגון עבירת המתה, אלימות, עבירות מין ועוד.

כדאי לדעת שגם אם שני תנאים אלה קיימים, יכול בית המשפט להורות על שחרור החשוד ולבדוק חלופות למעצר, כגון ערבות של צד שלישי לחשוד, זאת כדי למנוע פגיעה בשמו הטוב או במשפחתו. כמובן שאם מפר החשוד את תנאי השחרור שלו הוא עלול להיעצר מיידי עד לתום ההליכים.

□ **שימוע לפני כתב אישום** - נאשם שחשוד בעבירה מסוג פשע (שהעונש עליה גבוה משלוש שנים) זכאי לקיים **הליך שימוע פלילי** במסגרתו ינסה לשכנע כי אין צורך להגיש נגדו כתב אישום. ככלל על ההליך להתבצע בכתב אך לפעמים מתירים גם לבצעו בעל פה. יש לדעת כי היעדר שימוע יכול להביא לביטול כתב האישום.

הליך המשפט והכרעת הדין - כתב אישום, הכרעת דין (האדם = נאשם או זכאי)

□ **הגשת כתב אישום** - בשלב זה הסתיימה החקירה הפלילית, השימוע נדחה וכעת מוגש כתב תביעה על ידי המדינה. עם הגשת **כתב אישום** המדינה מנמקת מהן העבירות, מהן העובדות ומי הם העדים במקרה. על המדינה להוכיח כי הנאשם אכן ביצע עבירה פלילית ואם מוטל ספק, יכול הנאשם להיות מוזכר.

□ **תשובה לכתב אישום** - על הנאשם להשיב לעובדות שהוגשו בכתב האישום, זהו שלב ההקראה.

הנאשם יכול:

✓ לטעון טענות מקדמיות שיבטלו את כתב האישום.

✓ להודות בעובדות, מה שיוביל ישירות להטלת העונש.

✓ כפירה בעובדות, מה שיוביל להליך פלילי רגיל.

□ **פרשת התביעה** - השלב הראשון במשפט פלילי הוא פרשת התביעה ובו מציגה המדינה את הראיות. הצגתן מתבצעת באמצעות עדים, הן השוטר שחקר את הנאשם והן עדי ראיה, למשל. בשלב זה אפשר לחקור עדים אלה כדי לנסות ולהפריך את הגרסאות שלהם.

□ **פרשת ההגנה** - לאחר שהתביעה סיימה להביא את הראיות, מתחיל השלב שבו על הנאשם להציג את הראיות שלו. בשלב זה יכול הנאשם להעיד בעצמו, להביא עדים או אף להחליט שהוא אינו רוצה להעיד. זהו שלב חשוב מאוד שיש לבצעו במיומנות, כולל הצגת ראיות שלא היו ידועות לתביעה.

□ **סיכומים** - לאחר שהתביעה וההגנה יסיימו שלבים אלה, הם יסכמו את כל הטענות בפני בית המשפט ודיגישו שוב היבטים חשובים, כל אחד מנקודת מבטו.

□ **הכרעת דין** - לאחר הסיכומים כותב בית המשפט את הכרעת הדין ויקבע האם הנאשם אשם או זכאי. הוא רשאי לקבוע כי הוא אשם בחלק מהעבירות שיוחסו לו ואילו באחרות הוא זכאי. יש להקריא את הכרעת הדין בפני הנאשם ואם הוא זכאי, יש לעשות זאת בפתח ההקראה.

לאחר הכרעת הדין - גזר דין, ערעור (האדם = חופשי או אסיר)

יש כמה שלבים לאחר שהסתיים המשפט:

□ **טיעונים לעונש** - אם הנאשם הודה בעובדות מדלגים ישירות **לשלב הטיעונים לעונש**. אם לא הודה, יגיע שלב זה לאחר כל השלבים שתוארו לעיל. במסגרת טיעונים אלה על המדינה להציג ראיות ולבקש עונש מוגדר. מנגד הנאשם יכול לנסות לשכנע את בית המשפט להקל בעונשו מטעמים אישיים, רפואיים, משפחתיים וכדומה.

□ **גזר דין** - לאחר סיום שלב הטיעונים לעונש, גוזר בית המשפט את העונש. עליו לקבוע איזה עונש מקובל בחוק לעבירה שביצע הנאשם, לפי טווח של עונש מינימלי ועונש מקסימלי. העונשים מגוונים וכוללים קנס, אזהרה, מעצרי בית, מאסר על תנאי, עונשי מאסר קצובים, מאסר עולם, מאסר שהומר בעבודות שירות, פיצויים ועוד.

□ **ערעור** - ההליך הפלילי הסתיים, אך הנאשם והמדינה כאחד יכולים **להגיש ערעור** הן על גזר הדין והן על הכרעת הדין, תוך 45 יום.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בהתמודדות עם משפט פלילי

בכל מקרה ובו אתם נאשמים בעבירה פלילית, יש להיעזר בעו"ד פלילי מנוסה שיידע כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו. יש לבדוק בזהירות את עבודת המשטרה, לבדוק את אמינות המתלונן ולוודא היטב מהו סעיף העבירה שבו אתם מואשמים ומה משמעותו. כדאי לדעת ששינוי סעיף יכול להיות קריטי למהלך המשפט ולתוצאות המתקבלות בו.

כמו כן, יש לזכור שגם אם העונש בגין העבירה צפוי להיות קל יחסית, עצם ההעמדה לדין פלילי עלולה להעיב על שמו של הנאשם, לפגוע פגיעה אנושה במוניטין שלו, במשפחתו ובחיי החברה שלו. לכן מומלץ כי כל אחד שמצא עצמו נחשד בעבירה שעלולה להיות כלולה במסגרת הדין הפלילי, להיוועץ **בעורך דין פלילי מנוסה** הבקיא ברזי החקיקה והפסיקה. הזכות לקבל ייעוץ משפטי ניתנת בכל שלב של ההליך הפלילי וכדאי לנצל החל מהשלב הראשון, החקירה. בשלב זה יש כללים ברורים של 'עשה ואל תעשה', משום שאף שגיאה קלה מצד העצור עלולה להיות בעלת השלכות רציניות להמשך ההליך.

22/09/2019
077-5006206
052-6885006

משפט פלילי - אופיו ומהותו - עורך דין פלילי אסף דוק

תחום הדין הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך, מניעת יציאה ממנו. שלב היציאה יכול להיות בגלל הוכחה שאכן לא התבצעה עבירה, אך גם תודות לכשלים בירוקרטיים וביצוע כושל או לא חוקי של אחד מהשלבים שנסקרו לעיל. נוסף כל כך, יש לדעת כי רף ההתייחסות של החוק לסעיפים שונים באותו תחום הן שונות לחלוטין ודבר זה משפיע על העונש המוטל על הנאשם. לדוגמה, החזקה עצמית של סם תגרור עד שנתיים מאסר אך סחר בסמים יכול להסתיים ב-20 שנות מאסר. משום כך גם אם האדם יודע שהוא אשם, עליו לקבל ייעוץ כיצד להודות ועל איזה סעיף. המרה של סעיף בסעיף אחר יכול להיות ההבדל בין עסקת טיעון מוצלחת לבין מאסר של שנים ארוכות.

היוועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המנהלי או המשפטי המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך בייעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בהליכים פליליים מזה תקופה ארוכה ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשיעור רצונם. במידה וזומנת לחקירה במשטרה או הוגש נגדך כתב אישום - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}